

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

NİTSAVİM • נצבים

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"צז) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Kalp, Yuva, Metin

- Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. Makaleye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Moşe, Bene Yisrael'e 612 *mitsva* vermiştir. Şimdi ömrünün son talimatını, Tora'nın son *mitsvasını* verecektir:

“Şimdi; kendinize şu şarkıyı yazın. Onu Bene Yisrael'e öğret; onu ağızlarına koy ki bu şarkı Bene Yisrael'e karşı Benim şahidim olsun.”

Sözlü Gelenek bu emri, her Bene Yisrael mensubunun bir Sefer Tora'nın yazılmasında pay sahibi olması gerektiği şeklinde anlamıştır. Rambam şöyle yazar: “Bir kişi bir Sefer Tora miras almışsa bile, yine de kendisi için ayrı bir tane yazması *mitsvadır* ve bu, sanki Tora'yı Sinay Dağı'ndan almış gibidir. Sefer Tora yazmayı bilmeyen biri bir *sofer* (Sefer Tora yazan uzman) tutabilir. Ve her kim tek bir harfi bile düzeltirse, sanki tam bir Sefer Tora yazmış gibidir.”

Moşe'nin bu kanunu en sona bırakmasında ve halka, kendilerine verdiği Tora'yı her nesilde alıp yeni hale getirmelerini öğretmesinde şiirsel bir yan vardır. Ve Yahudiler öyle de yapmışlardır.

Yahudilik, tümüyle, bir halk ile bir kitap arasındaki uzun ve kapsamlı bir aşk hikâyesidir. Bir halkın bir kitabı bu kadar onurlandırdığı başka bir örnek yoktur. Yahudiler Tora'yı okumuşlar, öğrenmişler, onunla tartışmışlar, onu yaşamışlardır. Onun huzurunda sanki bir kralın huzurunda durur gibi durmuşlardır. Simhat Tora'da sanki bir gelinmiş gibi onunla dans etmişlerdir. Eğer yere düşüyse, oruç tutmuşlardır. Artık kullanılamaz hale geldiğinde onu sanki bir akrabamış gibi gömmüşlerdir.

Bin yıllık bir süreçte, Tanah'ın devamı boyunca ona tefsirler yazmışlardır. Son peygamber Malahi, Tanah'ı “Kulum Moşe'nin Tora'sını hatırlayın” sözleriyle kapatmıştır. Sonra bir bin yıl daha, bu tefsirlere tefsirler yazmışlardır – Midraş, Mişna ve Talmud. Ardından, bir bin yıl daha Geonim, Rişonim ve Aharonim dönemlerindeki otoriteler, Tanah açıklamaları, kanun kodları ve felsefi eserler yazmışlardır. Modern zamanlara kadar, her Yahudilik metni, Tora'nın doğrudan veya dolaylı bir tefsiri niteliğindedir.

Yüz nesil boyunca Tora bir kitaptan çok daha öte olmuştur. Tora, Tanrı'nın Yahudi halkına yönelik aşk mektubuydu, onlarla arasındaki evlilik akdiydi, asla feshetmeyeceği bağı. Ülkelerinden sürüldükleri zaman Tora, Heinrich Heine'nin kusursuz ifadesiyle “Yahudilerin taşınabilir anavatanı” halini almıştı.

Dünyaya saçılmış, güçsüz ve ülkesiz de olsa, Yahudi, Tora'ya sahip olduğu sürece yuvasındaydı – fiziksel değilse bile, manevi açıdan. Bazı zamanlarda Tora, ellerinde kalan tek şeydi. Aşkenaz cemaatleri tarafından Yom Kipur'da söylenen bir manzumenin akıldan çıkmayan sözleri de buradan kaynaklanır: *En lanu şiuir, rak aTora azot*. “Elimizde bu Tora'dan başka bir şey yok!”

Tora onların dünyasıydı. Bir Midraş “Tanrı Tora'ya baktı ve Evreni yarattı” der. Bir başkası, Tora'nın bütününe, Tanrı'nın tek bir İsmi'ni oluşturduğunu öğretir. Rabi Yose ben Kisma, bir Sefer Tora'ya sarılarak canlı canlı yakıldığı zaman son nefesini verirken “Parşömenin yandığını görüyorum, ama harfler [göklere geri] uçuyor” demişti.

Romalılar tomarları yakıyor olabilirlerdi; ama Tora yok edilemez nitelikteydi. Dolayısıyla, Moşe yaşamının sonuna gelirken, en son emrin, Tora'nın asla unutulmamasını sağlamak üzere onu yazmaya ve öğrenmeye devam etmek olması çok güçlü bir mesajdır. Tanrı'nın sözü onların içinde yaşayacak ve onlara hayat verecekti.

Tora, onu yazmaya ve öğrenmeye devam etmeyi öngören bu son emirle sona ermektedir. Bu *mitsva*yı yerine getirme yollarımızdan biri, Simhat Tora'daki, Tora'nın en sonunu okuduktan hemen sonra, ara vermeden tekrar en başından okumaya başlamak şeklindeki güzel gelenektir. Tora'nın son sözcüğü *Yisrael*'dir ve *lamed* harfiyle sona erer. Tora'nın ilk sözcüğü *Bereşit*'tir ve *bet* harfiyle başlar. *Lamedin* ardına *bet* eklerseniz, ortaya çıkan sözcük *lev*, yani "kalp" olur.

Yahudi halkı öğrenmeyi bırakmadığı sürece, Yahudi kalbinin atışı asla durmayacaktır. Bir halkın bir kitabı bu kadar sevdiği başka hiçbir örnek yoktur. Bir halkı bu kadar uzun bir süre boyunca ayakta tutmuş ve daha da yükseğe çıkarmış olan başka hiçbir kitap yoktur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Tora'yı her nesilde yeni yapma kavramı sizin için ne anlam ifade ediyor?
2. Heine'nin "Yahudi'nin taşınabilir anavatanı" şeklindeki yorumu hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Tora neden bu *mitsva* ile sona ermelidir? Siz olsanız başka bir *mitsva*yı son *mitsva* olarak seçer miydiniz?

PERAŞA ÜZERİNE

YAZAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Moşe ömrünün son gününü halka hitap ederek geçirir. 120 yaşını doldurmuştur; onlara artık liderlik edemeyeceğini ve liderliğini Yeşua'ya devrettiğini söyler. Tora'yı yazmayı tamamlar ve onu, Aron'un içine koyulması için Levilere teslim eder. Halka *akel mitsvası* emredilir. Bu *mitsvaya* göre, yedi yılda bir, kral tüm halkı toplayarak onlara Tora'yı okuyacaktır. *Peraşa*, Yisrael'in bir gün antlaşmayı terk edeceği ve Tanrı'nın, Yüzü'nü onlardan gizleyeceği uyarısıyla sona erer, ancak Tora'nın, soyları tarafından asla unutulmayacağı da teminat altına alınır.

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ

Derinlere Dalmak

Talmud, Kral David hakkında ilginç bir hikâye anlatır. David yaşlanmaya yüz tuttuğunda Tanrı'dan, daha ne kadar yaşayacağını kendisine bildirmesini ister. Tanrı bunu ona söylemeyi reddeder, ama yine de onun bir Şabat günü öleceğini söyler. Talmud bunun ardından, her Şabat gün boyunca David'in "ağzı öğrenimden kesilmezdi" diye anlatır.

David'in öleceği gün geldiğinde Ölüm Meleği onu aralıksız bir şekilde Tora öğrenirken bulur. Tora, ölümün bulunmadığı bir yaşam biçimi olduğundan, melek onun canını alamaz. Sonunda melek bir taktik akıl etmek zorunda kalır. Kraliyet bahçesinde bir ağaçta hışırtı sesine sebep olur. David bu gürültüye neyin yol açtığını görmek için bir merdivene çıkar. Merdivenin basamaklarından biri kırılır. David düşer ve bir an için öğrenimini keser. Ve o anda ölür.

Bu hikâye ne anlatmaktadır? En derin düzeyde bir mesaj görmek mümkündür: Yahudi halkı Tora öğrenimini kesmediği sürece daima hayatta kalacaktır. Genel bir tarih kuralı olarak, her ulus – ne kadar büyük olursa olsun – eninde sonunda geriler ve çöker; ama bu genel kural, kim olduklarını ve neden olduklarını asla unutmuyarak öğrenimlerini hiçbir zaman kesmeyen bir halk için geçerli değildir. Tora ebedidir ve bizi de ebedi yapar.

* Bugün Tora'yı canlı tutmak için yapmaya gönüllü olduğunuz ne var?

Peraşa Aktivitesi

Tora Zinciri

Herkes kesintisiz bir zincir oluşturmak üzere el ele tutuşarak veya kollarını birbirine geçirerek bir daire veya sıra halinde durur. İlk oyuncu, "Şema Yisrael" veya "Tora tsiva lanu Moşe" gibi kısa ve bilinen bir Tora cümlesi söyleyerek başlar ve ardından alkışlama veya ayaklarını yere vurma gibi basit bir hareket ekler. Bir sonraki oyuncu cümleyi ve hareketi tekrarlar, ardından kendi yeni hareketini ekler. Her oyuncu, bir yenisini eklemeyen önce tüm diziyi tekrarlayarak onu takip eder. Birisi unutursa, grup yardım eder, böylece zincir asla kırılmaz. Amaç, Tora zincirini birlikte canlı tutmaktır.

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Yankılanan Anılar

Avusturya'nın başkenti Viyana'daki çocukluk dönemimde babam, her Cuma gecesi, avucundaki gümüş *kiduş* kadehini kaldırır ve gözleri yarı kapalı bir şekilde şarapla *kiduş* söylerdi. Sonra hepimiz kadehten bir yudum alır, Yahudi ailelerinin nesillerdir yaptığı gibi Şabat'ı kutlardık. Fakat Haziran 1939'da bir Cuma günü her şey değişti.

O gece atmosfer ağırdı. Kız kardeşim ve ben, daha güvenli bir hayata gönderilmek üzere ailemizi geride bırakarak Kindertransport (çocukların İngiltere'ye tahliye edilmesi programı) ile İngiltere'ye doğru yola çıkacaktık. Bu, ailece geçirdiğimiz son Şabat olacaktı.

Annem evi *halla* ve kek kokusuyla doldurmuştu, ama hepimiz kalbinin endişe içinde olduğunu görebiliyorduk. Tren istasyonunda, düdük çalınca ailemiz gözyaşlarını tutmaya çalıştı. Annem artık dayanamayana kadar trenin yanında koştu. Birinci Dünya Savaşı'nda yaralanan babam artık koşamıyordu, ama eğer koşabilseydi koşacağını biliyorduk. Son derece becerikli olan babam, o sabah fotoğrafımızı çekmiş, arkasına Der Abschied – “veda” – diye yazmış, sonra da bunu, hep tutunacağımız ve hiç unutmayacağımız bir hatıra olarak bize vermişti.

On dokuz yıl sonra, New York'ta SS Zion vapurundaki düğünümde, kız kardeşim bana sakladığı bir hediyeyi verdi: babamızın *kiduş* kadehi. Kız kardeşimin haberi olmadan, babamız onu kıyafetlerinin arasına saklamış ve böylece kendileri hayatta kalmasalar bile kadehin varlığını sürdürüp ailemizin bir sonraki nesline aktarılmasını sağlamıştı.

Düğün günümde o hediyeyi aldığımdan beri, her Şabat onların anısını onurlandırırım. Aynı kadehi kaldırıp şarapla *kiduş* yapar, anne babamın sevgisini ve fedakârlıklarını anarım.

Alfred Traum'un "The Kiddush Cup" (*Kiduş Kadehi*) adlı eserinden uyarlanmıştır, USHMM Echoes of Memory (2011).

* Ailenizde nesiller zincirini dayanıklı kılmaya yardımcı olacak hangi kalıtlar var?

AFTARA ÜZERİNE

YAZAN: RABİ BARRY KLEINBERG

RABİ LORD JONATHAN SACKS'İN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

AFTARA ÖZETİ

Kısaca Aftara

Şabat Şuva - Vayeleh

Aşkenaziler – Oşea 14:2-10 ve Yoel 2:15-27. (bazıları 2:11'den başlar). Bazı cemaatler bunların yanında Miha 7:18-20'yi de okur. İngiltere geleneğine göre bu parçalar Oşea, Miha, Yoel sıralamasıyla okunur.

Sefaradiler – Oşea 14:2-10 ve Miha 7:18-20.

Yemen – Oşea 14:2-10.

Oşea 14:2-10 ve Miha 7:18-20 parçalarının her ikisi de Tanrı'nın merhametini ve Yisrael'in Tanrı'ya geri dönüşünü vurgular.

Oşea, halkı *teşuva* yapmaya çağırarak onları, *korbanlar* yerine itiraf sözleri getirmeye ve Tanrı'nın tek Kurtarıcı olduğunu kabule davet eder. Tanrı onlara şefkatle cevap vererek onların yoldan çıkmışlığını iyileştireceğine, onları kayıtsız şartsız seveceğine ve bollukla mübarek kılacağına dair söz verir. Yisrael, kökleri Tanrısal ihtimamda yer alan bir ağaç gibi yeşerecektir. Bilgelere Tanrı'nın yollarında yürümleri salık verilir.

Miha da aynı mesajı tekrar ederek Tanrı'nın günahı affetme ve kalıcı merhamet gösterme konusundaki benzersizliğini ilan eder. Tanrı ebediyen öfkeli kalmaz; bunun yerine sarsılmaz şefkati arzular ve günahları denizin derinliklerine atar.

Birlikte, bu pasajlar, Tanrı'nın, halkı içtenlikle O'na geri döndüğü zaman onları affetmeye, geri getirmeye ve yenilemeye hazır olduğunu teyit etmektedir.

Yahudi halkının bir ağaç gibi yeşermesine dair analogiyi nasıl anlayabiliriz?

(İpucu: Ağaçların farklı kısımları ve ağaçların dünyadaki işlevleri hakkında düşünün.)

Bu haftaki *Aftara* her zaman Şabat Şuva'da, yani Roş Aşana ile Yom Kipur arasına rastlayan Şabat gününde okunur. *Aftaranın* açılış sözcüğü *Şuva* (geri dön; tövbe et), bu özel Şabat'a ismini vermiştir ve bu *Aftara*, *Aseret Yeme Teşuva*'da (On Teşuva Günü) okunmaya uygundur.

Bu haftaki *Peraşa*, Yahudi halkının putlara tapmasından söz ederken, *Aftara*, putlardan *vazgeçilmesini* ele alır. *Peraşa* kısmi bir *teşuvaya* atıfta bulunurken, *Aftara*, daha eksiksiz bir *teşuva* vizyonu sunar.

Böylece, *Aftaranın Peraşayı* yansıttığı ve bazı durumlarda *Peraşayla* çatıştığı çoğu haftadan farklı olarak, bu haftaki *Aftarada*, *Peraşada* yer alan temaların bir devamını görüyoruz.

NEVIİM KİTAPLARI BAĞLAMI

Aseret Yeme Teşuva Üzerine

Rabi Sacks, Yahudi takvimindeki bu önemli dönemi güçlü sözlerle tarif etmişti: “Bu günler benzersiz bir mahkeme salonu dramı teşkil eder. Yargıç, Tanrı’dır ve biz yaşamlarımız için yargılanmaktayızdır. Bu yargılama Roş Aşana’da, mahkemenin duruşmaya başladığını ilan eden şofarın çalınmasıyla başlar. Kaderimizin yazılacağı Yaşam Kitabı şimdi açıktır. Duada söylediğimiz gibi ‘Kimin yaşayacağı ve kimin öleceği Roş Aşana’da yazılır ve Yom Kipur’da mühürlenir.’ Evde, tatlı bir yeni yıla sahip olma ümidimizin simgesi olarak bala daldırılmış elma yeriz.

Bu atmosferin yoğunluğu, oruç ve duayla geçirdiğimiz Yom Kipur’da doruk noktasına ulaşır. Tekrar tekrar günahlarımızı itiraf eder, bu amaçla alfabetik bir günahlar listesini telaffuz ederiz. Bu listede, olasılıkla, işlemeyi aklımızdan bile geçirmedığımız veya işleyecek vaktimizin dahi olmadığı birçok günah da yer alır. Kendimizi mahkemenin, yani Bizzat Tanrı’nın merhametine bırakırız. ‘Bizi Yaşam Kitabı’na yaz’ diye yalvarırız.

Ve uzun ve yorucu bir günün sonunda, on gün öncesinde başladığımızda olduğu gibi yine şofar sesiyle mahkemeyi kapatırız – bu kez gözyaşları ve korkuyla değil, temkinli, ama özgüvenli bir ümitle. Kendimiz hakkında en ağır şeyleri kabul etmiş ve hayatta kalmışızdır.”

Haftanın Alıntısı

“Tanrı’nın, başarısızlık olduğunu kabul ettiğimiz her başarısızlığı affettiğinin ve biz kendimize olan inancımızı kaybettiğimizde bile O’nun bize inandığının bilinciyle bu soruları yılda bir kez, kadim duaların sözleri ve müziği eşliğinde, hatalarını açıkça itiraf etmeye istekli olan başkalarıyla birlikte sormak, hayatı değiştiren bir deneyim halini alabilir. İşte o zaman, Tanrı’nın hâlâ orada olduğunu, kendimizi O’na açmaya istekli olduğumuz her an O’nun da bize açık olduğunu keşfederiz.”

The Wall Street Journal makalesi, 16 Eylül 2017

Biraz Daha Düşünelim

Bu yıl Yom Kipur’u nasıl daha anlamlı hale getirebilirsiniz?

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: [@RabbiSacks](https://www.instagram.com/RabbiSacks).

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşama beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks